

SENATO KARARLARI

Toplantı Sayısı: 11
16.05.2003

Sayfa:1

Karar

Tarihi:

2003-2004 Bağlı Değerlendirme Not Sistemindeki Değişiklik Hk.2003.011.048-
Üniversitemizde Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Esaslarda Değişiklik ile ilgili konu üzerinde görüşüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda; Erciyes Üniversitesinde Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Esaslar'da değişikliğin aşağıdaki şekilde kabulüne oybirliği ile karar verildi.

ERCIYES ÜNİVERSİTESİNDE BAŞARININ ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR*

1.GİRİŞ

Üniversitemizde eğitim-öğretimin her geçen gün daha çağdaş normlara dayandırılması, kalite ve verimliliğin yükseltilmesi için sürekli yeni arayışlara ve uygulamalara gidilmektedir. Eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesine paralel olarak, öğrencilerin başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde de aynı arayışlar sonucunda Erciyes Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği radikal bir şekilde değiştirilmiş ve bu Yönetmelik, 9 Temmuz 2002 tarih ve 24810 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 20. maddesi öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi yöntem ve işlemlerini yeni baştan düzenlemiştir. Yüzlü sistemden dörtlü sisteme geçişi öngören bu düzenlemenin getirdiği yeniliklerde uygulama birliğini sağlamak için bir değerlendirme ve not verme programı hazırlanmıştır. Mutlak değerlendirme sisteminden bağlı değerlendirme sistemine geçişi öngören bu düzenlemenin daha iyi anlaşılması için bağlı değerlendirme ve mutlak değerlendirme sistemleri hakkında özet bir bilgi vermek yararlı olacaktır.

Bağlı değerlendirme sistemi, öğrencilerin başarısını ölçen bir sistem değil, öğretim elemanı tarafından başarı ölçülen bir öğrenci grubunun kendi içerisinde [değerlendirilmesine](#) olanak veren bir yöntemdir.

Bağlı değerlendirme sistemi ve bu sistemin özellikleri ileride detaylı bir şekilde açıklanacaktır. Ancak bu sistemin dünyada hemen hemen bütün yüksek öğretim kurumlarında ve Ülkemizde ise bir çok yüksek öğretim kurumunda bir takım farklılıklarla uygulandığı bilinmektedir. Üniversitemizin gerek Ülkemiz ve gerekse dünyanın diğer yüksek öğretim kurumları ile uyum içinde çalışmasını sağlayacak olan bu sistem, hem öğrencilerimiz hem de öğretim elemanlarımız için bir çok yararlar ve kolaylıklar sağlamanın yanında önemli sorumluluklar da getirmektedir.

2. BAĞIL DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİ TERCİH NEDENLERİ

Bağlı değerlendirme sistemini Üniversitemiz gündemine getiren belli başlı nedenler şunlardır:

---

* Bu esaslar , Üniversitemiz Senatosu'nun 13 Aralık 2002 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 9 Temmuz 2002 tarih ve 24810 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Erciyes Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğine tabi öğrencilerin başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde kullanılmak üzere kabul edilmiştir.

2.1. Öğrenciler arasındaki çalışma, bilgi ve başarı düzeyini karşılaştırma işlemini kapsamlı ve gerçekçi bir şekilde yapma olanağını verdiği ve öğrencileri başarıya yönlendirdiği için,

2.2. Öğrenci ve öğretim elemanlarının çalışmalarını yapıcı bir şekilde yönlendirme özelliği taşıdığı için,

2.3. Öğretim elemanı, öğrenci ve çevresel faktörlerden kaynaklanabilecek çeşitli unsurların etkilerini değerlendirmeye yansıtıldığı için,

2.4. Dünyada kullanılan ACT, CEEB, GRE, SAT gibi sınav sistemlerinde de tercih edilen uluslararası bir değerlendirme standardı olduğu ve öğrencilerin başarısını yurtiçi ve yurtdışındaki öğrencilerle karşılaştırılabilir hale getirdiği için,

2.5. Akreditasyon amaçlı çalışmalarda Avrupa Birliği ve diğer yurtdışı üniversiteleri ile uyumda ihtiyaç duyulduğu için,

2.6. Mevcut değerlendirme sistemleri içerisinde öğrenci başarısını değerlendirmede en uygun yöntem olduğu için tercih edilmiştir.

3. ÖĞRENCİ BAŞARISINI ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLER

Herhangi bir öğretim faaliyeti içerisinde öğrencilerin aldıkları notlar, tek başına öğrencilere ait faktörlere bağlı olarak ortaya çıkmamaktadır. Esasen bütün ölçme ve değerlendirme yaklaşımları için öğrencinin başarısını etkileyen üç ana unsurdan bahsedilebilir. Bunlar;

3.1. Öğretim üyesine bağlı faktörler,

3.2. Öğrenciye bağlı faktörler,

3.3. Çevresel faktörler.

Öğrencilerin başarısını etkileyen bu faktörlerle ilgili bazı önemli hususlara burada kısaca değinmek yararlı olacaktır.

3.1.Öğretim Üyesine Bağlı Faktörler

3.1.1.Öğrenci ile iletişim kurabilme yeteneği

- a) Öğrencide motivasyon yaratabilme,
  - b) Dersin yararlılığına inandırabilme,
  - c) Dersi sevdirmeye,
  - d) Dersi sunuş şekli,
  - e) Bilgileri aktarabilme,
-

3.1.2.Öğrencinin bilgisini ölçebilme yeteneği

- a) Sınav sorusu hazırlayabilme,
- b) Cevap kağıtlarını değerlendirebilme,
- c)Sınav sorusu hazırlarken veya sınav kağıtlarını değerlendirirken objektif olabilme.

3.2.Öğrenciye Bağlı Faktörler

- 3.2.1. Derslere karşı ilgisi,
- 3.2.2. Öğrencinin genel düzeyi,
- 3.2.3. Öğretim üyesine karşı tutumu,
- 3.2.4. Sağlık durumu,
- 3.2.5. Sınıf içindeki arkadaşları ile ilişkileri.

3.3.Çevresel Faktörler

- 3.3.1. Sınavın yapıldığı ortamın ergonomik özellikleri,
  - a) Aşırı ölçüde sıcak-soğuk olması
  - b) Karanlık olması
  - c) Gürültülü olması
  - d) Oturma düzeninin uygun olmaması
- 3.3.2. Sınavdaki gözetmenlerin tutumu,
- 3.3.3. Sınav sistemi ve uygulamalarının etkisi.

Bütün bu faktörler, öğrencinin bir dersin sınavında alacağı not üzerinde az veya çok bir etkiye sahiptir. **Bağlı değerlendirme sistemi**; bu faktörlerin öğrencinin başarısı üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirmek amacıyla uzun yıllardan beri dünyada ve Türkiye’de birçok yüksek öğretim kurumunda uygulanan bir sistemdir.

4.BAŞARI DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİ

Günümüz öğretim sistemleri içerisinde öğrenci başarısını değerlendirmede, başka bir deyişle öğrencinin sınavlarda aldığı ham başarı puanlarını harf notuna çevirmede farklı ölçütler kullanılmaktadır. Not vermede kullanılan ölçütler ve bunlara dayanılarak yapılan değerlendirmeler genel olarak iki ana gruba ayrılır. Bunlar; **mutlak ölçütler ve onlarla yapılan mutlak**

---

değerlendirmeler ile bağıl ölçütler ve onlarla yapılan bağıl değerlendirmelerdir.

Önce, öğrencilerin başarılarını ölçmede kullanılan “Mutlak Not Sistemi”, sonra da “Bağıl Not Sistemi” ile ilgili bazı bilgileri ve öğrencilerin başarısını etkileyen faktörleri kısaca açıklamanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

4.1.Mutlak Değerlendirme Sistemi

Üniversitemizde öğrenci başarısını değerlendirmede, 2001-2002 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar uygulanan sistem “Mutlak Not Sistemi”dir. Hatırlanacağı üzere, bu sistemde öğrenciler herhangi bir dersten başarılı olmak için ara sınavların ortalamasının yüzde kırkı ile yarıyıl sonu/yıl sonu sınavlarının yüzde altmışının toplamından elli veya daha yüksek bir not alması gerekiyordu. Yüz üzerinden ellinin altında not alan öğrenciler başarısız sayılmakta, daha yüksek not alan öğrenciler ise aldıkları notun özelliğine göre yüzlük sistemde karşılığı olan “sayı” cinsinden notları almaktaydılar.

Mutlak değerlendirmede kullanılan ölçütler, daha önceden değişmez standartlar olarak saptanmıştır. Buna göre öğrencilere not vermede, kuramsal bir mükemmellik standardı esas alınır. Bu yolla not vermede en çok kullanılan yöntem, ham puanları yüzlük sistemde notlara çevirmek ve bu puanların karşılığı olan sayısal notları vermektir. **Bu yöntemde bir öğrencinin başarısı, başka öğrencilerin başarısından bağımsız olarak değerlendirildiğinden**, buna mutlak değerlendirme denir.

Örneğin, bir öğrencinin herhangi bir dersten başarılı olabilmesi için, o dersle ilgili yapılan 100 puanlık bir sınavdan en az 50 puan alması gerekir gibi bir ölçüt konulurdu. Bu durumda, sınavda yer alan soruların öğrencide yokladığı bilgi ve becerilerin **tümü ölçüt** alınmıştır. Sınavdaki soruların tümü ölçüt alındığında, bir öğrencinin alacağı not, onun doğru cevaplandığı soru sayısına bağıl olacaktır.

Mutlak değerlendirmede, zayıf bir grupta en iyi olan, yani yetersizlerin en yeterlisi olan bir öğrenciye yüksek notlar verilmez. Bu tür bir değerlendirmede, ille de bazı öğrencilerin düşük not alması da gerekmez. Yeterli sayılan başarı düzeyine erişmişlerse, bütün öğrenciler geçer ya da yüksek not alabilirler.

Bununla birlikte, mutlak ölçütlerle not vermenin eleştirilebilecek yanları da vardır. Bunlar şöyle özetlenebilir:

4.1.1.Yeterli sayılacak başarı düzeyi ya da öğretim elemanlarınca önceden konulan standartlar, öğretim elemanından öğretim elemanına, bir öğretim elemanı için de zamandan zamana değişebilir. O yüzden, bu yöntemde göre farklı öğretim elemanlarınca ya da aynı öğretim elemanı tarafından değişik zamanlarda verilen notları birbiriyle karşılaştırmak hemen hemen olanaksızdır.

4.1.2.Mutlak değerlendirmede çoğu kez sınavın kendisi ölçüt alınmakta, fakat güçlük derecesi dikkate alınmamaktadır. Bir sınavda elde edilen puanlar, sadece öğrencilerin başarısını yansıtmaz, aynı zamanda o sınavın güçlük derecesinin de bir göstergesi olur. Sınav soruları çok güç ya da çok kolay maddelerden oluşabilir. Çok güç bir sınavdan elde edilen puanların tümü, geçer puanın altında; çok kolay bir sınavdan elde edilen puanların tümü ise geçer puanın üstünde olabilir. Bu nedenle, büyük bir olasılıkla, bir sınavdaki geçer puan 50, başka bir sınavdaki geçer puan 50'ye denk değildir.

4.1.3.Mutlak ölçütlere göre not vermede, öğrencilerin bireysel durumları dikkate alınmaz. Öğrenciler arasında yetenek, ilgi, istidat ve çalışma koşulları gibi etkenler bakımından bir takım farklılıklar vardır. Yetenekçe düşük öğrencilerin, önceden belirlenen geçer puanın üstünde bir puan almaları çok güçtür. Onun için mutlak değerlendirmede yetenekçe düşük öğrenciler daima düşük not alacaktır. Düşük not, o notu alan bir öğrencinin çalışma isteğini ve motivasyonunu olumsuz yönde etkileyecek ve dolayısıyla öğrenci tekrar düşük notlar alacaktır. Sadece mutlak ölçütü dikkate alarak not vermede, böyle bir kısır döngüye düşülür ve bu kısır döngüyü kırmak da oldukça zordur.

4.2.Bağıl Değerlendirme Sistemi

Bağıl değerlendirmede kullanılan ölçütleri, **öğretim elemanından çok öğrenciler belirler**. Bu tür değerlendirmede öğrencinin başarısı, üyesi bulunduğu grubun başarısıyla karşılaştırılır. Bağıl değerlendirmeye göre not vermede en çok kullanılan iki yöntem vardır: Bunlar; normal dağılım eğrisine göre not verme ile bir sınavdan elde edilen puanların aritmetik ortalamasını başlangıç noktası, standart sapmasını birim olarak çeşitli notlara karşılık olan puan aralıklarını belirleme yaklaşımıdır.

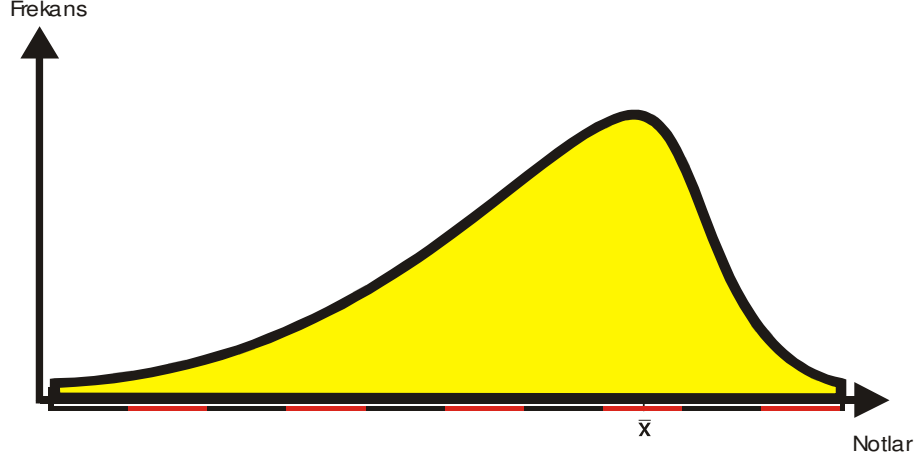
Gerçekte, sınavlardan elde edilen notlar her zaman normal dağılım vermez. Başarı bakımından normal dağılımdan uzaklaşan grublarda, öğrencilere onların gerçek başarısını yansıtmayan bir dağılıma göre (normal dağılıma göre) not vermek doğru olmaz. Aslında bir başarı testi puanlarının normal dağılım vermemesi de gerekir. Çünkü, normal dağılım, şansa bağlı ve rastlantısal etkinlikler için uygun bir dağılımdır. Oysa ki eğitim planlı, programlı ve amaçlı bir etkinliktir, gelişigüzel bir etkinlik değildir.

Eğitim, amaçlı bir etkinliktir.

**Öğrencilerin, öğretilmek istenileni öğrenmelerini isteriz.
Eğer öğretimimizde etkiliysek, öğretim sonundaki başarı dağılımı normal dağılımdan çok farklıdır ve solu çarpık bir karakter gösterir.**

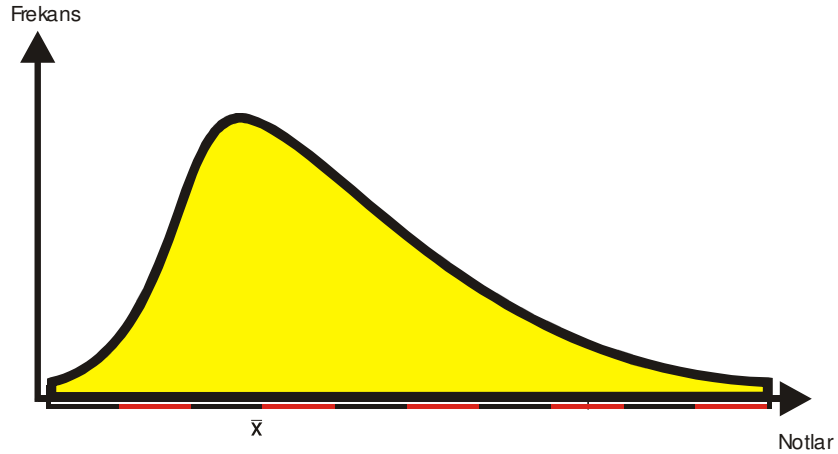
Aslında, bir dersin başarı dağılımı normal dağılıma yaklaştığı ölçüde, eğitim çabalarımızın yeterince etkili olmadığını söyleyebilmek bile olasıdır.

Aşağıdaki grafikte solu çarpık bir dağılım görülmektedir. Bu grupta öğrenciler yüksek notlar almışlar ve grubun aritmetik ortalaması da nispeten yüksektir. Dolayısıyla başarılı olan öğrenci sayısı da yüksek olmaktadır. Grubun başarısı yukarıda ifade edilen amaca uygun gelişmektedir.

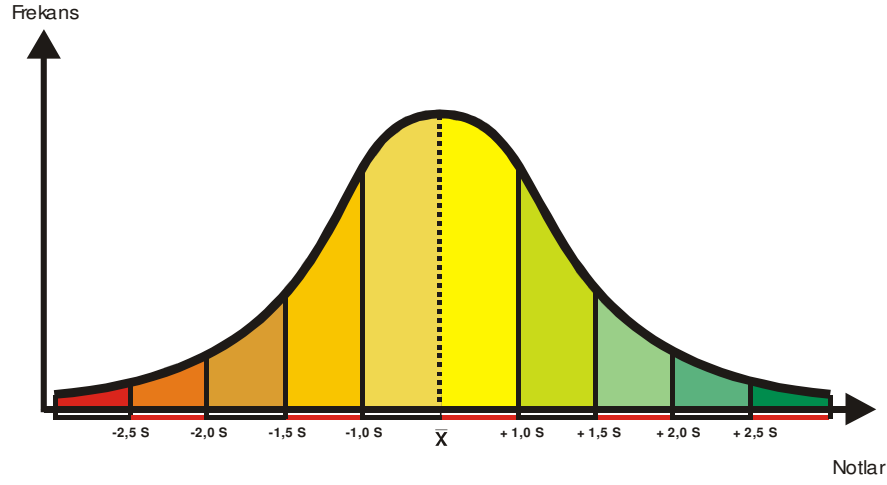
Şekil 1. Solu çarpık dağılım

Aşağıdaki grafikte ise sağ çarpık bir dağılım görülmektedir. Bu grupta öğrenciler düşük notlar almışlar ve grubun ortalaması da nispeten düşüktür. Buna bağlı olarak başarısız öğrenci sayısı da yüksektir.

Şekil 2. Sağ çarpık dağılım

Şekil 3'de ise simetrik bir dağılım görülmektedir. Grubun başarısı orta düzeydedir ve grubun yarısı ortalamadan düşük notlar alırken, yarısı da ortalamadan yüksek notlar almıştır.

Şekil 3. Simetrik dağılım (Normal dağılım)

Yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, bağıl değerlendirme sistemi bir başarı **ölçme** sistemi **değil**; ölçme sonucunda elde edilen puanları **değerlendirmede** kullanan bir yöntemdir. Ölçme ise, bir öğretim elemanı tarafından yapılan öğretim etkinliği sonucunda uygulanan sınavlarda, öğrencilerin kendilerine yöneltilen soruları hangi oranda doğru cevapladıklarını oransal olarak tespit etme işidir. Bu iş, sadece dersi veren öğretim elemanı tarafından yapılır. Bağıl değerlendirme sistemi, öğretim elemanı tarafından belirlenen puanlara göre öğrencilerin grup içinde hangi konumda olduklarını belirlemeye yardımcı olan bir sistemdir.

Bağıl değerlendirme sisteminde bir öğrencinin başarısı, o öğrencinin içinde bulunduğu gruptaki diğer öğrencilerin başarı düzeylerine göre değerlendirilmektedir. Sistemde bu işlem, özel istatistiksel yöntemler kullanılarak yapılmaktadır. Bu yöntemin temel amacı, belirli bir derse devam eden öğrencilerin, o dersin sınavında gösterdikleri başarıyı,

mutlak notlara göre değil; o derse devam eden grup içinde gösterdikleri **performansa** göre değerlendirmektir.

Burada performanstan kasıt, bir öğrencinin grubunda hangi konumda olduğudur. Bir öğrencinin grubundaki konumunu belirlemenin en iyi yolu, o öğrencinin grup **ortalamasının** ne kadar altında veya üstünde bir yerde olduğunun saptanmasıdır. Öğrencinin ortalamaya göre uzaklığını saptamada, o gruptaki puanların **standart sapması** kullanılmaktadır.

Aşağıda bir öğrencinin devam ettiği derslerden aldığı ham başarı puanlarının ortalama ve standart sapma cinsinden değerleri görülmektedir. Yukarıdaki açıklamalara göre bu öğrencinin en başarılı olduğu ders **Olasılık İstatistiği** dersidir. Öğrenci bu dersten grup ortalamasına göre 2,5 standart değer kadar (Z skoru kadar) bir performans göstermiştir.

Çizelge 1. Öğrenci Başarısının Ortalama ve Standart Sapmaya

Göre Değerlendirilmesi

Dersler	Ham Başarı Puanı	Grup Ortalaması	Standart Sapma	Z skoru	Başarı Sırası
Ergonomi	68	70	8	-0,25	5
İnsan Kaynakları Yönetimi	83	65	12	1,5	3
Olasılık İstatistiği	60	35	10	2,5	1
Yöneylem Araştırması	78	60	10	1,8	2
Bilgisayar Programlama	89	80	9	1,0	4

4.2.1. Bağlı Değerlendirme Sisteminin Uygulama Aşamaları

Bağlı değerlendirme sisteminin uygulanmasında aşağıdaki sıra takip edilir:

4.2.1.1.Ham Başarı Puanının Elde Edilmesi

Öğrencilerin ara sınav, ödev, laboratuvar, uygulama, seminer, proje, klinik çalışması ...gibi yıl içi etkinliklerden aldığı puanlar ile yarıyıl sonu sınavından aldığı puanın katkı oranı yardımı ile **ham başarı** puanı belirlenir. Üniversitemizde bu oran aşağıdaki gibi uygulanmaktadır:

Arasınav ve yarıyıl içi etkinliklerden aldığı puanların ortalaması: %
30

Yarıyıl sonu sınavından aldığı puanı : %
70

Ham Başarı Puanı: (% 30 + % 70)

oranında hesaplanarak toplanır ve böylece ham başarı puanı elde edilir. İşte bu puan, öğrencinin bağlı değerlendirme sistemine esas olacak puandır. Ham başarı puanının hesaplanmasına ilişkin bir örnek Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Ham Başarı Puanının Hesaplanması

Öğrenci No	Adı, Soyadı	Yarıyıl içi Etkinlik Ortalaması	% 30'ı	Yarıyıl Sonu Sınavı	% 70'ı	Ham Başarı Puanı
1030514587	Ahmet YILMAZ	70	21	80	56	77
1030514689	Elif AYATA	50	15	60	42	57
1030515854	Aysun IŞIK	45	13,5	70	49	63

4.2.1.2.Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmanın Hesaplanması

Gruptaki öğrencilerin herhangi bir dersten aldıkları ham başarı puanları bulunduktan sonra, grubun aritmetik ortalaması ve standart sapması aşağıdaki eşitlikler yardımı ile hesaplanır.

<u>Aritmetik Ortalama</u>	<u>Standart Sapma</u>
$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$	$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$
$\bar{X}$ = Aritmetik ortalama	X_i : i. değişken değeri
X_i : i. değişken değeri	$\bar{X}$ = Grubun aritmetik ortalaması
n: Gruptaki birey sayısı	n: Gruptaki birey sayısı

Yukarıda verilen eşitlikler yardımı ile grubun aritmetik ortalaması ve standart sapması bulunur.

Çizelge 3. Grup Ortalaması ve Standart Sapmasının Bulunması

Öğrenci No	Adı soyadı	Ham Başarı Puanları
1030514587	Ahmet YILMAZ	77
1030514689	Elif AYATA	57
1030515854	Aysun IŞIK	63
Öğrencilerin ortalama notu		: 197/3 = 66
Bu notların standart sapması		: 10,271

4.2.1.3.Ham Başarı Puanlarının Z ve T-Skorlarına Dönüştürülmesi

Aritmetik ortalama, bir grubun tanıtıcı istatistiğidir ve o grubun sahip olduğu özellikler bakımından değişim genişliği sınırları içerisindeki yeri hakkında fikir verir. Standart sapma ise bir gruptaki puanların grup ortalamasına göre nasıl bir dağılım gösterdiğini belirten bir ölçüdür. Bir grubun ham başarı puanları, aşağıdaki eşitliklerden yararlanılarak Z ve T Skorlarına dönüştürülür.

Z-Skoru

$$Z = \frac{X_i - \bar{X}}{S}$$

Z= öğrencinin standart skoru

X_i = i. öğrencinin ham başarı puanı

$\bar{X}$ = Grup ortalaması

S: standart sapma

n= Gruptaki birey sayısı

Standart Sapma

$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

T-Skoru

$$T = \left(\frac{X_i - \bar{X}}{S} \right) 10 + 50$$

Çizelge 4. Z ve T Skorlarının Ham Başarı Puanlarına Göre Bulunması

Öğrenci No	Adı soyadı	Ham Başarı Puanları	Z -skorları	T-skorları
1030514587	Ahmet YILMAZ	77	1.07	60,7
1030514689	Elif AYATA	57	-0.87	41,3
1030515854	Aysun IŞIK	63	-0,29	47,1
Öğrencilerin ortalama puanı			: 197/3 = 66	
Bu puanların standart sapması			: 10,271	

Ham başarı puanlarının Z ve T skorlarına dönüştürülmesi neden gereklidir?

Sınavlar sonucunda elde edilen standart olmayan öğrenci ham puanları, Z ve T skoruna dönüştürülerek standart hale getirilirler. Böylece her bir öğrencinin grubundaki diğer öğrencilere göre bağlı konumu ve dolayısıyla performansı, matematiksel olarak ifade edilebilmekte ve öğrencilerin notları birbirleri ile karşılaştırılabilir hale getirilmektedir. Negatif ve kesirli sonuçlar verebilen Z skorları, T skorlarına dönüştürülerek pozitif değerler elde edilmekte ve olası bir takım matematiksel yanlışlıkların önüne geçilmektedir

4.2.1.4. Bağıl Not Aralıklarının Bulunması

Bağıl değerlendirme sisteminin esasında istatistiksel bir takım yaklaşımlar olduğu daha önce belirtilmişti. Burada temel düşünce, bir sınavda alınan puanların normal dağılım gösterdiğidir. Öğrenciler başarı düzeyine göre normal dağılım eğrisi altında kalan alandaki ilgili puanları almaktadırlar. Gerçekte sınav puanları her zaman normal dağılım göstermez ve grupta puanların ortalama ve standart sapmasına göre, yukarıda açıklandığı gibi düşük ortalamalı veya yüksek ortalamalı çarpık dağılım gösterirler. Bu değişkenliğe uyum göstermesi için eğri altında kalan alanın, grubun değişik puan ortalamaları için dağılımın normalden gösterdiği farklılığa göre değişkenlik göstermesi ve harfli not oranlarının da buna bağlı olarak değişmesidir.

Bağıl notlar harf notuna dönüştürülmeden önce, ham başarı puanlarının aritmetik ortalamasından yararlanarak grubun başarı düzeyi belirlenir. Üniversitemizde bağıl değerlendirme sisteminde bağıl not aralıkları sekiz ayrı başarı düzeyine göre ayrı ayrı belirlenmektedir. Bu aralıkların belirlenmesinde, benimsenen temel yaklaşım, üstün başarılı gruplarda AA, BA, BB gibi yüksek notları alan öğrenci sayısının çok olması ve zayıf gruplarda ise DD, FD, FF gibi düşük notları alan öğrenci sayısının çok olmasıdır. Bu düşünceden hareketle ham başarı puanı ortalaması;

$80.00 < \bar{X} \leq 100$ olan grup üstün başarılı;

$70.00 < \bar{X} \leq 80.00$ olan grup mükemmel;

$62.50 < \bar{X} \leq 70.00$ olan grup çok iyi;

$57.50 < \bar{X} \leq 62.50$ olan grup iyi;

$52.50 < \bar{X} \leq 57.50$ olan grup üst orta;

$47.50 < \bar{X} \leq 52.50$ olan grup orta;

$42.50 < \bar{X} \leq 47.50$ olan grup zayıf;

$00.00 < \bar{X} \leq 42.50$ olan grup kötü gruplardır.

Bağlı not aralıkları Çizelge 5’de görülmektedir.

4.2.2. Bağlı Değerlendirme Sisteminde Öngörülen Sınırlamalar

Önceki tecrübeler, bağlı değerlendirme sisteminde bir takım sınırlamalar getirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sınırlamalar, Üniversitemizdeki birimlerin özellikleri dikkate alınarak uygulamada ortaya çıkabilecek olumsuzlukları önlemek için aşağıdaki gibi seçilmiştir.

a) Bağlı Değerlendirmeye Katma Sınır Puanı < 15

Eldeki veriler ve sistemin işleyişi konusunda yapılan çalışmalar, 15’den düşük olan ham başarı puanlarının bağlı değerlendirme sistemi içerisine alınmaması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bunun için bağlı puanların hesaplanması aşamasında 15’den düşük ham başarı puanları, grup ortalaması ve standart sapmanın hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır. Bundan dolayı ham başarı puanı 15’den düşük öğrencilere doğrudan FF notu verilmektedir.

b) Yarıyıl Sonu Sınavı Puanı Sınırı

Bağlı değerlendirme sistemi uygulayan bazı üniversitelerde yarıyıl sonu sınavı puanı için de bir sınır konulmaktadır. Ancak Üniversitemizde 2002-2003 eğitim-öğretim yılında yarıyıl sonu sınavı puanları için bir sınır öngörülmemiştir.

c) Başarı Ham Puanı Alt Sınırı <35

Grup ortalamasının düşük olduğu durumlarda BDS’nin özelliği gereği az da olsa düşük puanlarla öğrencilerin doğrudan veya şartlı geçmeleri mümkün olabilmektedir. Bu bakımdan ham başarı puanı 35’den küçük 14’den büyük olan ham başarı puanları aritmetik ortalama ve standart sapma hesabında kullanılmakta, ancak 35 bağlı değerlendirme puanı sınırı olarak belirlenmektedir. Bundan dolayı ham başarı puanı 15 ve 34 dahil, bu arada olan öğrencilere doğrudan FD notu verilir.

d) Bağlı Değerlendirmeye Esas Olan Öğrenci Sayısı Sınırı

Burada BDS’ye esas öğrenci sayısından kasıt, bağlı değerlendirmeye katma sınırı üstünde ham başarı puanına sahip öğrenci sayısıdır. O sınava giren öğrenci sayısı değildir. BDS’nin uygulandığı üniversitelerin tecrübeleri ve Bilgi İşlem Merkezimizde ders puanları üzerinde yapılan araştırmalarda sistemin 10 öğrenciye kadar sorunsuz çalıştığı gözlemlenmiştir. Öğrenci sayısı 10’dan az olan gruplarda öğretim elemanları, Erciyes Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitimi-Öğretim Yönetmeliği’nin 20.maddesinde verilen değerlendirme tablosunu kullanarak ham başarı puanlarını bağlı notlara (harf notlarına) çevireceklerdir.

e) Birden çok şubeye ayrılarak farklı veya aynı öğretim elemanlarınca okutulan derslerin sınav sonuçları; sınav, öğretim elemanlarının kendi istekleri ile aynı anda ve aynı sorularla yapıldığı durumlarda bağıl değerlendirmeye birlikte alınacaktır.

f) Aynı birimde birden çok bölüm veya programda aynı veya farklı öğretim elemanlarınca okutulan ortak derslerin sınav sonuçları; sınav, öğretim elemanlarının kendi istekleri ile aynı anda ve aynı sorularla yapıldığı durumlarda bağıl değerlendirmeye birlikte alınacaktır.

g) Ek sınavların sonuçlarına bağıl değerlendirme sistemi uygulanmayacaktır.

h) Öğrenciler, bağıl başarı notlarına itiraz edemezler. Sadece ara sınavlar ve yarıyıl sonu sınavları sonuçları ile ham başarı puanlarına ilan tarihinden itibaren yedi (7) gün içinde itiraz edebilirler. Bu itirazlar, en geç on beş (15) gün içinde sonuçlandırılır. İtirazların sonuçları ilgili birimlerin öğrenci işleri büroları tarafından sisteme girilir. Bu sonuçlar grubun aritmetik ortalamasını ve standart sapmasını yeniden hesaplanmasını gerektirir.

ı) Sınav sonuçlarına ilişkin mahkeme kararları bireysel olarak uygulanacak ve aynı sınava giren diğer öğrencilerin puanlarına yansıtılmayacaktır.

i) Not yükseltmek amacıyla veya yaz okulunda tekrarlanan derslerin sınav sonuçları, bu dersleri o dönemde birlikte alan öğrencilerin sınav sonuçlarının tabi olduğu işlemlere tabi olacak ve aynı dersi daha önce birlikte alan öğrencilerin puanlarına yansıtılmayacaktır.

j) Arasınav ve yarıyıl sonu sınav sonuçları hem internet ortamında hem de yazılı olarak ilan edilecektir.

k) Bütün sınav sonuçları ve başarı notları elektronik ortam yanında yazılı evraklarla da tespit edilecektir.

l) Öğrencilerin yaz okulunda aldıkları dersler, ait oldukları yarıyıldan gösterilir. Bu derslerin sınav sonuçları da Erciyes Üniversitesi'nde Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Esaslar'a uygun olarak işlem görürler.

4.2.3 Bazı Özel Notlar

a) “ST” notu, Erciyes Üniversitesi’ne başka yüksek öğretim kurumlarından yatay veya dikey geçiş yolu ile gelen ya da ÖSYM Sınavı ile Erciyes Üniversitesi’ne yeniden kayıt olan öğrencilere evvelce almış oldukları ve denkliği ilgili yönetim kurulunca tanınan dersler için verilir. “ST” notu, not ortalamasına katılmaz.

b) “GT” notu, not ortalamasına katılmayan derslerden başarı gösteren öğrencilere verilir. Şartlar sağlanırsa bu notlara BDS uygulanır.

c) “UT” notu, not ortalamasına katılmayan derslerden başarı gösteremeyen öğrencilere verilir. Şartlar sağlanırsa bu notlara BDS uygulanır.

d) “PT” notu, not ortalamasına katılmayan dersleri sürdürmekte olan öğrencilere verilir.

e) “ET” notu, Üniversite Senatosu’nca belirlenen derslerden ilgili birimlerce uygulanan muafiyet sınavı sonunda kredisiz olarak muaf tutulan öğrencilere verilir. “ET” notu, not ortalamasına katılmaz.

f) “NT” notu, derse devam şartını veya ders uygulamasına ilişkin şartları yerine getirmediği için başarısız olan öğrencilere verilir. “NT” notu, not ortalaması hesabından “FF” notu işlemi görür.

g) BT notu, kredisiz derslerden ve stajlardan başarılı öğrencilere verilir. BT notu, not ortalamasına katılmaz. Bu notlara BDS uygulanmaz.

h) KT notu, kredisiz derslerden ve stajlardan başarısız öğrencilere verilir. KT notu, not ortalamasına katılmaz. Bu notlara BDS uygulanmaz.

4.2.4. Ham Başarı Puanlarının Bağıl Harf Notuna Dönüştürülmesi

Ara sınav ve yarıyıl sonu sınavı puanları girilen bir grubun Otomasyon Sistemi tarafından;

a)Ham başarı puanları hesaplanmakta,

b)Grubun aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmakta,

c)Ham başarı puanları bağıl notlara(Z ve T-skorlarına) dönüştürülmekte,

d)Grubun başarı düzeyi belirlenmekte ve grubun düzeyine göre Çizelge 5 yardımıyla bağıl notlar harf notuna dönüştürülmektedir.

Başarı puanları harf notuna dönüştürüldükten sonra grup listesi oluşmakta ve notlarla birlikte, grubun ortalama ve standart sapması da not çıktısında yer almaktadır.

Çizelge 5. Grup Düzeyine Göre Bağlı Notların T-Skoru Cinsinden Harf Aralıkları

Sınıf Düzeyi	Sınıf Ortalaması	Bağlı Notların T Skoru Cinsinden Harf Aralıkları								
		FF (0,0)	FD (0,5)	DD (1,0)	DC (1,5)	CC (2,0)	CB (2,5)	BB (3,0)	BA (3,5)	AA (4,0)
Üstün Başarı	100,00	22,09	27,09	32,09	37,09	42,09	47,14	52,19	57,24	
	80,01	0,00	22,10	27,10	32,10	37,10	42,10	47,15	52,20	57,25
Mükemmel	80,00	24,19	29,19	34,19	39,19	44,19	49,24	54,29	59,34	
	70,01	0,00	24,20	29,20	34,20	39,20	44,20	49,25	54,30	59,35
Çok İyi	70,00	26,29	31,29	36,29	41,29	46,29	51,34	56,39	61,49	
	62,51	0,00	26,30	31,30	36,30	41,30	46,30	51,35	56,40	61,50
İyi	62,50	28,39	33,39	38,39	43,39	48,39	53,49	58,59	63,69	
	57,51	0,00	28,40	33,40	38,40	43,40	48,40	53,50	58,60	63,70
Ortanın üstü	57,50	30,99	35,99	40,99	45,99	50,99	56,19	61,39	66,59	
	52,51	0,00	31,00	36,00	41,00	46,00	51,00	56,20	61,40	66,60
Orta	52,50	33,49	38,49	43,49	48,49	53,49	58,59	63,69	68,79	
	47,51	0,00	33,50	38,50	43,50	48,50	53,50	58,60	63,70	68,80
Zayıf	47,50	35,99	40,99	45,99	50,99	55,99	61,29	66,59	71,89	
	42,51	0,00	36,00	41,00	46,00	51,00	56,00	61,30	66,30	71,90
Kötü	42,50	39,49	44,49	49,49	54,49	59,49	64,99	70,49	76,49	
	0,00	0,00	39,50	44,50	49,50	54,50	59,50	65,00	70,50	76,50

5. BAĞIL DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

5.1.Bağlı değerlendirme sistemi, farklı üniversitelerden mezun olmuş öğrencilerin notlarının karşılaştırılmasına olanak verir. Örneğin ağır bir öğretim programının uygulandığı ve yüksek notların nispeten zor alındığı bir programdan mezun olan bir öğrencinin not ortalaması 65 ve notların genel olarak daha yüksek verildiği, ancak eğitim düzeyinin diğer üniversiteden daha düşük olduğu bir üniversiteden mezun olan bir diğer öğrencinin not ortalaması 70 olduğunda; mezuniyet notuna bakarak 70 ortalama ile mezun olan öğrenciyi diğerine göre daha başarılıdır diyemeyiz. Ancak performansa dayalı bağlı değerlendirmede (BDS’de) dörtlük not üzerinden alınan bir notun (örneğin 2,80) anlamı dünyanın her yerinde eşit algılanacak ve öğrenciler arasında öğretim kalitesinden kaynaklanan farklılık ortadan kalkacaktır.

5.2.Sınıfların bölündüğü veya aynı derse farklı öğretim elemanlarının girmesinden kaynaklanan değerlendirme farklılıkları büyük oranda tolere edilmiş olacaktır.

5.3.Mutlak değerlendirme sisteminde ellinin altındaki notlar tümüyle kalırken, BDS’de başarısız öğrenciler de kendi arasında gruplandırılarak başarısızların iyisi diyebileceğimiz yüksek notlarla kalan öğrencilerin durumları grup performansına bağlı olarak dikkate alınabilmektedir.

5.4.BDS öğretim üyelerinin öğretim etkinliklerinin verimliliğinin yükselmesini ve onların ölçme konusundaki yetkinliklerinin artmasını teşvik eder.

5.5.Öğrencilerin gösterdiği gayretin karşılığını bulması ve notların adil bir şekilde dağıtılması, onları başarılı olma yönünde daha çok motive edecektir.

5.6.Bağlı değerlendirme sistemi ile oluşan notlar dünyadaki bütün yüksek öğretim kurumları tarafından geçerli kabul edildiğinden özellikle yurtdışı öğretim tercihi bulunan öğrenciler için büyük avantaj sağlayacaktır.

6. BDS KULLANILIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

Eğer öğretim üyesi ölçmeyi yani sınav ve puanlamayı gerektiği kadar iyi yapmıyorsa, öğrencileri arasındaki düzey farklılıklarının tam olarak ortaya çıkmasını sağlayamaz. Bu da, bağlı değerlendirmeye tabi tutulacak ham puanların sağlıklı olmasına neden olur.

Sağlıklı bir bağlı değerlendirme yapabilmek için, değerlendirmeye tabi tutulacak puanların da belli bir standartta, yani öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerini iyi yansıtıyor olması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek için, öğretim elemanlarının sınav sorularını hazırlamaları, sınavı uygulamaları ve cevapları puanlamaları sırasında aşağıda birkaç önemli noktaya dikkat etmeleri gerekir.

6.1.Puan verilen etkinlik sayısını arttırmak (ara sınav, ödev, proje, kısa süreli çok sayıda sınav vb.) gerekir.

6.2.Sınav sorularının zorluk düzeylerini dengelemek (**çok kolay**, **kolay**, orta, **zor** ve **çok zor**) gerekir. Aksi halde gruptaki puanların belli bir aralıkta yığılması gibi bir sonuç doğar.

6.3.Sınavlarda mümkün olduğu kadar çok sayıda soru sormak gerekir. Soru sayısı arttıkça sınavların ölçme yetenekleri artmaktadır. Bu bakımdan mümkün olduğunca öğrenciye aktarılan bütün konulara ilişkin bilgi yoklaması yapılmalıdır. Genel bir kural olarak çok sayıda kısa cevaplı sorular ile sınav yapmak BDS'nin daha iyi sonuç vermesi açısından yararlı olacaktır. Zira sınav bilgisiyi daha iyi ölçücü hale gelecektir.

7. BAĞIL DEĞERLENDİRME SİSTEMİNE YAPILAN ELEŞTİRİLER

7.1.Bağil değerlendirme sistemi ile ilgili olarak en çok kaygı duyulan konuların başında, öğrencilerin sistemi kötüye kullanarak sınavlarda kasıtlı olarak düşük puan alacak kağıt vermeleri durumunda, grup ortalamasının düşeceği ve bağil başarı notu sınırının düşük notlara çekilebileceği hususu gelmektedir. Özellikle çok düşük ham başarı puanlarının, ortalama ve standart sapmanın hesaplanmasında kullanılması durumunda böyle bir sonuçla karşılaşılması mümkündür. Bu durumun yaratacağı sakıncayı azaltmak için Üniversitemizde **bağil değerlendirmeye katılan ham başarı puanı sınırı** 15 olarak seçilmiştir. 15 'den küçük ham başarı puanları ortalama ve standart sapmanın hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle öngörülen olumsuzluk sistemde giderilmiş bulunmaktadır. Ayrıca, grup ortalaması yükseldikçe, doğal olarak bir gruptaki başarılı öğrenci oranının da yükselmesi beklenmektedir. Sistemin yapısını tanıyan öğrencilerin başarısızlık yönünde değil, daha çok başarılı olma yönünde gayretleri olacaktır. Nitekim bağil değerlendirme sistemini uygulayan öğretim kurumlarında BDS sonrası kayda değer gelişmelerin başında, öğrencilerin derslere devamlarının ve başarılarının arttığı belirtilmektedir.

7.2.BDS ile ilgili bir diğer eleştiri de öğrencilerin, özellik arz eden bazı derslerden oldukça düşük notlarla başarılı sayılabilecekleri konusunda olmaktadır. Yine BDS'ye katılan ham **başarı puanı alt sınırı** 35 olarak belirlenmiştir. Ham başarı puanı 35'den küçük olan öğrenciler, grubun ortalaması kaç olursa olsun sistem tarafından başarısız sayılmaktadır.
